

ΠΟΣΟ
«ΓΕΝΝΑΙΟΣ
ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ»
ΕΙΝΑΙ
ΣΤ' ΑΛΗΘΕΙΑ
Ο ΙΣΟΒΙΤΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΝΤΕΡΤΙΛΗΣ;

Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ, ΜΕ ΤΟ ΠΙΣΤΟΛΙ ΣΤΟ ΧΕΡΙ, ΕΚΑΝΕ ΤΟ ΓΥΡΟ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΤΕΤΟΙΕΣ ΜΕΡΕΣ ΠΡΙΝ 32 ΧΡΟΝΙΑ. Ο ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΝΤΕΡΤΙΛΗΣ, ΕΞΑΓΡΙΩΜΕΝΟΣ, ΓΥΡΝΟΥΣΕ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΤΑΝΚΣ ΚΑΙ ΦΩΝΑΖΕ ΣΤΟΥΣ ΦΑΝΤΑΡΟΥΣ «ΒΑΡΑΤΕ ΣΤΟ ΨΑΧΝΟ». ΓΙΑ ΝΑ ΔΩΣΕΙ ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ, ΣΚΟΤΩΣΕ ΕΝ ΨΥΧΡΩ ΤΟΝ 20ΧΡΟΝΟ ΜΙΧΑΛΗ ΜΥΡΟΓΙΑΝΝΗ ΣΤΗ ΓΩΝΙΑ ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ ΚΑΙ ΠΑΤΗΣΙΩΝ. «ΜΕ ΠΑΡΑΔΕΧΕΣΑΙ, ΡΕ; 45 ΧΡΟΝΩΝ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΕΤΥΧΑ ΜΕ ΤΗ ΜΙΑ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΙ», ΚΟΜΠΑΖΕ ΣΤΟΝ ΟΔΗΓΟ ΤΟΥ...

ΑΠΟ ΤΟΝ ΛΕΩΝΙΔΑ ΚΑΛΛΙΒΡΕΤΑΚΗ*

*Διευθυντή ερευνών στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και επικεφαλής του ερευνητικού προγράμματος

«Τεκμηρίωση πολιτικής και κοινωνικής ιστορίας του 20ού αιώνα».

Ο

ι δύο τελευταίοι κατάδικοι για εγκλήματα της δικτατορίας, Δημήτριος Ιωαννίδης και Νικόλαος Ντερτιλής, συμπλήρωσαν τρεις δεκαετίες στις φυλακές του Κορυδαλλού. Τους τελευταίους μήνες επανήλθε για πολλοστή φορά στην επικαιρότητα το ενδεχό-

μενο αποφυλάκισής τους. Σήμερα, 32 χρόνια μετά την εξέγερση του Πολυτεχνείου, αξίζει τον κόπο να θυμηθούμε την ιστορία του Ντερτιλή, δεδομένου ότι εκείνος έχει καλλιεργήσει –με κάποια σχετική επιτυχία– όλα αυτά τα χρόνια την εικόνα του σκληροτράχηλου και αρεϊμάνιου, αλλά ταυτόχρονα ακέραιου και υπερήφανου στρατιώτη, που παραμένει σταλάγνυτος στις πεποιθήσεις του και «δεν θέλει τη συμπόνια κανενός», αποδεικνύοντας έτσι τη «γενναιότητά» του. Αρνούμενος (σε αντίθεση με άλλους κουντικούς) να κάνει χρήση του δικαιώματος άδειας εξόδου, υπογραμμίζει: «Δεν συναλλάσσομαι με τους αντιπάλους μου εγώ. Άδειες έδινά εγώ ως στρατηγός (ο.σ. ποτέ δεν υπήρξε στρατηγός – αποστρατεύτηκε ταξίαρχος). Δεν μπορώ να πάρω τώρα από ιδιώτες. Τους περιφρονώ βαθύτατα». Παράλληλα, προβάλλει το «σπαρτιατικό» πνεύμα του δηλώνοντας: «Μπορώ να ζήσω κι υπό τις αθλιέστερες συνθήκες», μόνο με «μια κλινοστρωμνή στο πάτωμα» (επί του παρόντος όμως διαμένει σε ατομική σουίτα των φυλακών με τηλεόραση, ψυγείο και γραφείο). Ο βασικός δε λόγος για τον οποίο παραμένει ακόμη στη φυλακή είναι ότι αρνείται να υποβάλει αίτηση χάριτος, μην αναγνωρίζοντας τη νομιμότητα «οιασδήποτε κυβερνήσεως από το 1974 και μετά», ενισχύοντας έτσι το προφίλ του «αμετανόητου, πλην αγνού ιδεολόγου» και βρίσκοντας ως ένα βαθμό ανταπόκριση σε κάποιο –ενδεχομένως και καλόπιστο– ακροατήριο που εντυπωσιάζεται και διακρίνει ένα είδος «λεβεντιάς» σε αυτή την ανέγδοτη συμπεριφορά. Θα είχε λοιπόν ενδιαφέρον να εξετάσουμε κατά πόσο αυτή η «ηρωική» εικόνα ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Πηγαίνοντας μια γενιά πίσω, είναι δύσκολο να αποφύγει κάποιος τον πειρασμό, να θυμίσει εισαγωγικά ότι ο Βασίλειος Ντερτιλής, αφού υπήρξε στυλοβάτης της δικτατορίας του Πάγκαλου, κατέβασε τα πρώτα τεθωρακισμένα στους δρόμους της Αθήνας το 1926 και καταδικάστηκε σε ισόβια (για να αμνηστευτεί λίγο αργότερα), ενώ στη συνέχεια υπήρξε βασικός εμπνευστής των περιβόητων Ταγμάτων Ασφαλείας που, στο πλευρό των Γερμανών, αιματοκύλισαν την Ελλάδα το 1943-1944. Επειδή όμως δεν είναι σωστό οι αμαρτίες των γονέων να βαρύνουν τα παιδιά τους, εμείς θα αρκεστούμε στα πεπραγμένα του Νικόλαου Ντερτιλή. Η εξαπάτηση αρχίζει από την ίδια την «αταλάντευτη» θέση του απέναντι στο ζήτημα της αποφυλάκισης: Αρνείται να αποφυλακιστεί με οιαδήποτε άλλη μέθοδο (αμνηστία, χάρη κ.λπ.), πλην της «ακυρώσεως (εξαφάνισής) της καταδικαστικής κατά των Αξιωματικών του Στρατιωτικού Καθεστώτος αποφάσεως», με την οποία τιμωρήθηκαν οι πραξικοπηματίες του 1967. Αλλά, στην πραγματικότητα, ο Ντερτιλής δεν βρίσκεται σήμερα στη φυλακή για τη συμμετοχή του στα γεγονότα της 21ης Απριλίου, στα οποία δεν διαδραμάτισε έτσι κι αλλιώς κάποιον ιδιαίτερα σπουδαίο ρόλο. Για τη συμμετοχή του, άλλωστε, εκείνη είχε καταδικαστεί σε 20 ετών κάθειρξη, η οποία έχει λήξει προ πολλού.

Ο Ντερτιλής είναι σήμερα φυλακισμένος –γεγονός που αποσιωπά επιμελώς στις δηλώσεις του– επειδή διέπραξε με τα ίδια του τα χέρια ένα έγκλημα του κοινού ποινικού δικαίου, δολοφονώντας εν ψυχρώ έναν άσ-

«Βαράτε στο ψαχνό»

να γεγονός που συνδέεται με την υπόθεση Ντερτιλή, κυρίως σε ό,τι αφορά στην αξιοπιστία και στην όλη στάση του, είναι η πολύκροτη φωτογραφία του. Την 1η Δεκεμβρίου 1973 είχε δημοσιευτεί στο γαλλικό περιοδικό «Paris Match» μια φωτογραφία που απεικόνιζε έναν αξιωματικό να κινείται ορμητικά

σε έναν κεντρικό δρόμο των Αθηνών, κρατώντας στο χέρι του περίστροφο. Γύρω του διακρίνονταν ένας λοκατζής, ένας αστυνομικός, ένα τεθωρακισμένο ερπυστριοφόρο με στρατιώτες και κάποιοι πολίτες. Επρόκειτο για μια φωτογραφία που έκανε το γύρο του κόσμου, καθώς θεωρήθηκε -και δικαίως- ότι απαθανάτιζε εμβληματικά τη ζοφερή ατμόσφαιρα που επικρατούσε στην Ελλάδα. Όταν μετά τη μεταπολίτευση του 1974 αναδημοσιεύτηκε στις ελληνικές εφημερίδες, όλοι αναγνώρισαν στο πρόσωπο του ένοπλου αξιωματικού τον Ντερτιλή. Ο ίδιος ο Ντερτιλής παραδέχθηκε ότι ήταν εκείνος και μάλιστα, όταν δημοσιεύτηκε (προτού φυσικά βρεθεί στο εδώλιο του κατηγορουμένου), καυχήθηκε σε δεξίωση στην Καβάλα ενώπιον πλήθους αξιωματικών, λέγοντας ότι «η φωτογραφία με παρουσιάζει να κρατάω ένα πιστόλι, αν χρειαστεί όμως θα κρατάω δύο» (κατάθεση λοχαγού Πετροπουλάκη). Στη δίκη, βέβαια, οι μεγαλοστομίες έδωσαν τη θέση τους στις ασυνάρτητες δικαιολογίες και τότε επιχείρησε να υποστηρίξει ότι η φωτογραφία είχε ληφθεί μία εβδομάδα αργότερα, στις 25 Νοεμβρίου, κατά τη διάρκεια του πραξικοπήματος Ιωαννίδη, «καθ' ην ώραν επιδεικνύει εις υπαξιωματικών την χρήση του περιστρόφου του». Πέραν της γελοιότητας του ισχυρισμού, που είναι αυταπόδεικτη για όποιον κοιτάξει, έστω και επιπόλαια, τη φωτογραφία, το ψεύδος του Ντερτιλή και ως προς την ημερομηνία επρόκειτο να αποδειχτεί κατά τρόπο καταλυτικό. Διότι η έρευνα που διεξήγαγε ο Ιωάννης Κομνηνός (που αναζητούσε από την πλευρά του τον δολοφόνο του δικού του παιδιού, του 17χρονου Διομήδη) απέδειξε ότι πριν από το γαλλικό περιοδικό η φωτογραφία είχε δημοσιευτεί στο φύλλο της 25ης Νοεμβρίου της βρετανικής εφημερίδας «Sunday Times», η οποία με τη σειρά της την είχε λάβει από το διεθνές πρακτορείο Ciba Press, που την είχε αρχειοθετημένη με ημερομηνία 19 Νοεμβρίου 1973, την επομένη δηλαδή ακριβώς της δολοφονίας του Μυρογιάννη. Μετά από αυτό ο Ντερτιλής μετέβαλε τον ισχυρισμό του, λέγοντας ότι εννοούσε «την 25η Νοεμβρίου ή 3-4 ημέρες νωρίτερα». Και πάλι όμως συλλαμβάνεται ψευδόμενος, γιατί τότε (21 με 22 Νοεμβρίου δηλαδή) δεν υπήρχαν πλέον τεθωρακισμένα και ένοπλοι στρατιώτες στο κέντρο της Αθήνας. Επιχειρήθηκε στη διάρκεια της δίκης να ξεταστεί κατά πόσο η φωτογραφία απεικόνιζε τη σκηνή της δολοφονίας του Μυρογιάννη, αλλά ήταν εμφανές ότι στο φόντο δεν υπήρχε κάτι που να θυμίζει την περιοχή του Πολυτεχνείου. Αντίθετα, η εντύπωση παρέπεμπε στα Χαυτεία. Στο σημείο αυτό, η έρευνα που διεξαγάγαμε δίνει μια βάσιμη ερμηνεία του ντοκουμέντου μέσω της κατάθεσης του οδηγού του τζιπ Αγριτέλη, που περιγράφει την πορεία τους μετά το φόντο: «Συνεχίσαμε την Πατισίων και φθάσαμε στο Μουσείο. Εκεί κάποιος υπάλληλος των τρόλεϊ ήταν μπλοκαρισμένος και οι αστυφύλακες του φώναζαν και τον έσπρωχναν. Ο Ντερτιλής κατέβηκε από το τζιπ και κόλλησε το περίστροφο στην κοιλιά του ανθρώπου και τον φοβέρισε ότι θα τον σκοτώσει αν δεν εξαφανιστεί. Μετά προχωρήσαμε προς τον ΟΤΕ, όπου ευρίσκοντο αρκετοί πολίτες. Ο Ντερτιλής έβγαλε το περίστροφό του και άρχισε να πυροβολεί, χωρίς να μπορώ να διαπιστώσω αν κτυπήθηκε κανείς. Από τον ΟΤΕ γυρίσαμε πίσω (τότε πρέπει να τον είδε να ξαναπερνά από το Πολυτεχνείο ο αστυφύλακας Μουρίκης) και φθάσαμε στα Χαυτεία, ακριβώς έξω από τον «ΜΠΡΑΒΟ» (προφανώς εννοεί τον «ΛΟΥΜΙΔΗ», το κατάστημα στη γωνία που υπάρχει και σήμερα). Ενώ δεν είχαμε σταματήσει ακόμη, ο Ντερτιλής αντελήφθη πολίτες που είχαν αποκλεισθεί, κατέβηκε αμέσως από το αυτοκίνητο και διέταξε τους λοκατζήδες να κάνουν έφοδο και να τους πιάσουν. Ο ίδιος έδινε διαταγές με το περίστροφο στο χέρι, λέγοντας «Βαράτε στο ψαχνό! Πέντε παλιόπαιδα θα μας κάνουν ό,τι θέλουν;». Αυτή τη σκηνή πιστεύουμε ότι απεικονίζει η περίφημη φωτογραφία.

πλο νέο, τον 20χρονο Μιχαήλ Μυρογιάννη, μέρα μεσημέρι, στη μέση του δρόμου και συγκεκριμένα στις 18 Νοεμβρίου 1973, στη γωνία Στουρνάρη και Πατισίων, έξω από το Πολυτεχνείο. Ο ίδιος ο Ντερτιλής αρέσκει να χαρακτηρίζει τον εαυτό του «πολιτικό κρατούμενο» που διώκεται για την ιδεολογία του και αντιπαρέχεται το συγκεκριμένο έγκλημα με την επωδή ότι «πρόκειται για μια κατηγορία που βασίστηκε στην ψευδομαρτυρία ενός φαντάρου». Είναι όμως έτσι; Εννέα διαφορετικοί εφέτες, μέλη του Συμβουλίου Εφετών Αθηνών και του Πενταμελούς Εφετείου Κακουρηγημάτων (Κ. Βαρδάκης, Κ. Καϊνούργιος, Π. Καλκαβούρας, Ι. Κουσουλός, Γ. Μαρκουλάκης, Ι. Πρεμέτης, Α. Σακελλαρίδης, Α. Τούσης και Χ. Χριστοφορίδης) και δύο εισαγγελείς (Ι. Ζαγκίνης και Ν. Γανώσης), πείστηκαν ότι ο συνταγματάρχης Νικόλαος Ντερτιλής, ο οποίος είχε σταλεί από την ΑΣΔΕΝ τη νύχτα της 16ης προς 17η Νοεμβρίου 1973 για να επιβλέπει την εισβολή του άρματος μάχης και τη στρατιωτική επιχείρηση εκκένωσης του Πολυτεχνείου, επέστρεψε στο ίδιο σημείο δύο ημέρες αργότερα, «κατά τις πρώτες μεταμεσημβρινές ώρες της 18ης Νοεμβρίου 1973», σε μια στιγμή μάλιστα κατά την οποία «δεν εγένετο διαδήλωση, ήτο απόλυτος ησυχία», και «απέκτεινε εκ προθέσεως τον Μιχαήλ Μυρογιάννη του Δημητρίου, ηλικίας 20 ετών, και δη [...] επιυποβόλησεν δις διά του όπλου έφερε περιστρόφου προς την κατεύθυνση του ανωτέρω παθόντος [...], πλήξας αυτόν εις την κεφαλήν, με αποτελεσμα να προκαλέσει εις αυτόν τραύματα εξ ων, ως μόνους ενεργού αιτίας, επήλθεν ο θάνατός του». Επίσης διαπιστώθηκε ότι ο Ντερτιλής «εθεάθη εις διάφορα σημεία (και εις το Πολυτεχνείο), όπου εγένετο χρήσις όπλων υπό των στρατιωτικών τμημάτων και μάλιστα με το περίστροφόν του ανά χείρας, και είναι εκείνος ο οποίος παρώτρυνε τα στρατιωτικά τμήματα να πυροβολούν κατά των διαδηλωτών».

Οι δικαστές αυτοί σπύριξαν την κρίση τους όχι σε μία αλλά σε δεκατρείς διαφορετικές καταθέσεις, οι οποίες υπέστησαν εξαντλητικό έλεγχο στη διάρκεια της δίκης που έγινε το 1975. Τέσσερις ένοικοι της πολυκατοικίας που βρίσκεται στη γωνία Στουρνάρη και Πατισίων, ο 29χρονος τότε δικηγόρος Κωνσταντίνος Γκλέτσος, ο 72χρονος πατέρας του, γιατρός Ευστάθιος Γκλέτσος, ο 68χρονος γείτονας τους, γιατρός Χαρίλαος Μαρούδας και ο 60χρονος θεατρικός συγγραφέας Μίμης Τραϊφόρος (σύζυγος της Σοφίας Βέμπο) υπήρξαν μάρτυρες της σκηνής του φόνου από τα παράθυρα των διαμερισμάτων τους. Είδαν «να κατέρχεται από την οδόν Στουρνάρη ένας νέος 20-22 ετών, τον οποίον, μόλις έφθασεν εις την μέσην της οδού Πατισίων, κάποιος εφώνησεν από το Πολυτεχνείο και εκείνος εστράφη προς τα εκεί και επετάχυνε το βήμα του, μόλις όμως επάτησεν τον πόδα του πλησίον του φανοστάτου, ηκούσθησαν δύο πυροβολισμοί». Από τα παράθυρα, τα οποία έβλεπαν προς την άλλη πλευρά του δρόμου, είδαν έναν αξιωματικό, ο οποίος «κατήλθεν εκ μικρού στρατιωτικού αυτοκινήτου (τζιπ) με νευρικήτητα και με το πιστόλι του ε-

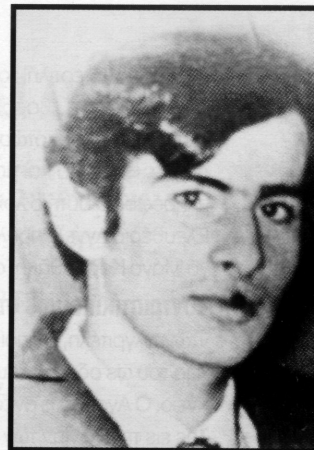
Προαυλισμός του Ντερτιλή στις φυλακές Κορυδαλλού. Μαζί με τον Ιωαννίδη, είναι οι μόνοι πραξικοπηματίες που παραμένουν έγκλειστοι.

Ο ΝΤΕΡΤΙΛΗΣ ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΕΠΙΔΗ ΑΡΝΕΙΤΑΙ ΝΑ ΥΠΟΒΑΛΕΙ ΑΙΤΗΣΗ ΧΑΡΙΤΟΣ, ΜΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ «ΟΙΑΣΔΗΠΟΤΕ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΑΠΟ ΤΟ 1974 ΚΑΙ ΜΕΤΑ»

Ε Π Ε Τ Ε Ι Ο Σ]

Δύο χρόνια μετά τη δολοφονία του Μυρογιάννη (πάνω), «ΤΑ ΝΕΑ» δημοσιεύουν (αριστερά) τη μαρτυρία του Αγριτέλη για τον Ντερτιλή.

πυροβόλησε δις». Ο νέος έπεσε αμέσως κάτω «με την κεφαλήν τραυματισμένη από σφαίρας. Η κεφαλή ήτο επί του πεζοδρομίου και το υπόλοιπον σώμα έκειτο επί του καταστρώματος της οδού». Έχουμε μέχρι στιγμής λοιπόν τέσσερις διαφορετικούς αυτόπτες μάρτυρες, οι δύο από τους οποίους περιγράφουν τον δολοφόνο ως «έναν αξιωματικό, συνταγματάρχη ή αντισυνταγματάρχη, υψηλού αναστήματος και σωματώδη, ηλικίας 45-50 ετών», της ηλικίας δηλαδή και του παρουσιαστικού του Ντερτιλή.

Αυτά κατέθεσαν οι απλοί πολίτες, αλλά οι καταλυτικές μαρτυρίες προήλθαν από τις τάξεις του στρατού και της αστυνομίας. Ο αντιστράτηγος Κωνσταντίνος Μαυροειδής και ο συνταγματάρχης Αντώνης Χαζάπης (τότε άμεσοι προϊστάμενοι του Ντερτιλή στην ΑΣΔΕΝ) κατέθεσαν ότι ήδη τις αμέσως επόμενες ημέρες «έφθασαν ψίθυροι», σύμφωνα με τους οποίους «ο Ντερτιλής είχε φονεύσει έναν νεαρόν». Ο λοχαγός Βασίλης Πετροπουλάκης κατέθεσε ότι αποτελούσε «κοινόν μυστικόν» μεταξύ των αξιωματικών ότι ο Ντερτιλής «είχε δολοφονήσει νεαρόν σπουδαστήν κατά τα γεγονότα του Πολυτεχνείου» και ότι, όταν τον έβλεπαν να περνά, όλοι οι αξιωματικοί έλεγαν «έρχεται ο δολοφόνος». Ο ταγματάρχης Δημήτρης Πολυμενάκος υπογράμμισε μάλιστα ότι και ο ίδιος ο Ντερτιλής, σε ένα ξέσπασμά του, έφτασε στο σημείο να πει, αναφερόμενος στα γεγονότα του Πολυτεχνείου, ότι «ενδέχεται κάποτε να κληθεί να λογοδοτήσει» για όσα έκανε τότε, χωρίς όμως να διευκρινίζει «εις τι ακριβώς συνίσταντο αυτά τα οποία είχε κάνει». Αποφασιστικής σημασίας υπήρξε η μαρτυρία του αστυφύλακα Σπύρου Μουρίκη, ο οποίος, ενώ ήταν υπηρεσία κοντά στο Πολυτεχνείο στις 18 Νοεμβρίου 1973, έμαθε ότι λίγο νωρίτερα ένας αξιωματικός φόνευσε έναν νέο και οι συνάδελφοί του είπαν ότι «ο αξιωματικός αυτός ελέγετο Ντερτιλής», μάλιστα δε, όταν πέρασε πάλι κάποια στιγμή από εκεί, του τον έδειξαν: «Ητο ο Ντερτιλής». Λίγο νωρίτερα είχε βρεθεί στο σημείο εκείνο ο λοχίας Κωνσταντίνος Αθουσάκης και είδε μπροστά στο Πολυ-

τεχνείο τον Ντερτιλή, τον οποίο δεν γνώριζε προσωπικά, «εξαγριωμένο να δίνει εντολές "Βαράτε στο ψαχνό". Έλεγε μάλιστα ότι λίγα δευτερόλεπτα πριν είχε σκοτώσει κάποιον πολίτη. Ύστερα», προσθέτει ο Αθουσάκης, «ρώπησα και μου είπαν πως επρόκειτο για τον Ντερτιλή». Την πληροφορία αυτή ο λοχίας μετέφερε αυθημερόν στον ανθυπολοχαγό Ελευθέριο Αγγελόπουλο και εκείνος με τη σειρά του στον ανθυπολοχαγό Μάνο Καρπαθάκη, οι οποίοι το επιβεβαίωσαν και στη δίκη.

Συντριπτική όμως στάθηκε η κατάθεση του αυτόπτη μάρτυρα Αντώνη Αγρατέλη, ο οποίος το 1973 ήταν 21 ετών και υπηρετούσε τη θητεία του ως οδηγός του τζιπ με το οποίο ο Ντερτιλής πήγε στο Πολυτεχνείο. Ο Αγρατέλης ανέφερε ότι «πράγματι ο Ντερτιλής εις την γωνία των οδών Στουρνάρη και Πατησίων είδεν έναν νεαρόν, τον οποίον ημποδίζον αστυνομικοί να περάση, εξέφυγεν όμως και ήρχισε να τρέχη. Τότε εξήγαγε το περιστροφόν του και τον επιυροβόλησε. Ο νεαρός έπεσε χαμαί και έμεινεν ακίνητος, ενώ τα μυαλά του εσκορπίσθησαν». Στη συνέχεια, ο Ντερτιλής ανέβηκε στο τζιπ και είπε στον οδηγό του: «Με παραδέχεσαι, ρε; Σαράντα πέντε χρόνων άνθρωπος και με τη μία τον πέτυχα στο κεφάλι». Κατά την εν συνεχεία διαδρομή τους ο Ντερτιλής, σε όσους στρατιώτες συναντούσε, έδινε εντολές «να κτυπούν στο ψαχνό» λέγοντας: «Τι περιμένετε, Βαράτε στο ψαχνό, εγώ έδωσα το παράδειγμα». Ο Ντερτιλής, αντιλαμβανόμενος τη βαρύτητα της μαρτυρίας του Αγρατέλη, επιχείρησε να τον απαξιώσει, δηλώνοντας ότι του ήταν παντελώς άγνωστος. Αλλά η προσπάθεια αυτή έπεσε στο κενό, καθώς ο μάρτυρας απάντησε με άνεση σε όλες τις ερωτήσεις που του υπέβαλε ο συνήγορος του Ντερτιλή, Γεώργιος Αλφαντάκης, πείθοντας απολύτως το δικαστήριο για την ειλικρίνειά του και την ακρίβεια των όσων κατέθεσε. Ενώ λοιπόν τότε ο Ντερτιλής ορκιζόταν ότι ο στρατιώτης αυτός του ήταν άγνωστος και δεν τον είχε ποτέ οδηγό, με μια χαρακτηριστική ασυνέπεια λόγων διέψευσε ο ίδιος τον εαυτό του μερικά χρόνια αργότερα, δηλώνοντας ότι τον «έκαψε» ένας φαντάρος, που τον εκδικήθηκε «επειδή δεν τον είχε βοηθήσει να μετατεθεί». Τότε λοιπόν δεν τον ήξερε, τώρα τον ήξερε μεν, αλλά ο φαντάρος «του τη φύλαγε» επειδή δεν του έκανε το ρουσφέτι. Ισχυρίστηκε επιπλέον ο Ντερτιλής ότι δεν ήταν δυνατόν να σκοπεύσει κάποιος με περιστροφή από τέτοια απόσταση και να καταφέρει και οι δύο σφαίρες του να βρουν το θύμα (η επίδοση λοιπόν για την οποία εκαυχάτο, όταν ήταν παντοδύναμος, έγινε τώρα «αδύνατη»). Αλλά, όπως αναφέρει και η απόφαση του δικαστηρίου, «εκ της ιατροδικαστικής εκθέσεως προκύπτει σαφώς ότι ο νέος έφερε ένα τραύμα μόνον διαμπερές διά πυροβόλου όπλου, με είσοδον του βλήματος εκ του δεξιού κροτάφου και έξοδον εκ του αριστερού τοιούτου και ουχί δύο τραύματα διά πυροβόλου όπλου».

Κατόπιν όλων αυτών, μετά από μια δίκη που κράτησε δυόμισι μήνες, το Πενταμελές Εφετείο Κακουρηγημάτων Αθηνών έκρι-

ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ Ο ΝΤΕΡΤΙΛΗΣ ΚΑΤΕΒΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΤΖΙΠ, ΚΟΛΛΗΣΕ ΤΟ ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΟ ΣΤΗΝ ΚΟΙΛΙΑ ΕΝΟΣ ΟΔΗΓΟΥ ΤΡΟΛΕΪ ΠΟΥ ΕΙΧΕ ΜΠΛΟΚΑΡΙΣΤΕΙ ΚΑΙ ΤΟΝ ΦΟΒΕΡΙΣΕ ΟΤΙ ΘΑ ΤΟΝ ΣΚΟΤΩΣΕΙ ΕΑΝ ΔΕΝ ΕΞΑΦΑΝΙΣΤΕΙ

Ο βασικός αυτόπτης μάρτυρας Αγρατέλης απάντησε ψύχραιμα και με πολλές λεπτομέρειες στις πολλαπλές ερωτήσεις του Ντερτιλή και του συνηγόρου του Αλφαντάκη, που προσπάθησαν να αμφισβητήσουν την ακρίβεια της κατάθεσής του.

νε στις 30 Δεκεμβρίου 1975 ότι «εκ των καταθέσεων των εξετασθέντων μαρτύρων απεδείχθη πλήρως και το δικαστήριο επείσθη ότι ούτος πράγματι επιυροβόλησε διά του υπηρεσιακού του περιστρόφου και επιφόνευσε τον Μυρογιάννην» και τον καταδίκασε σε ισόβια κάθειρξη.

Η αποφυλάκιση αυτού του ανθρώπου, λοιπόν, επιχειρείται για άλλη μία φορά και μάλιστα μέσω μιας ιδιότυπης διαδικασίας, χωρίς να υποβάλει ο ίδιος αίτηση χάριτος. Υπέρ της αποφυλάκισης έχουν κατά καιρούς συνηγορήσει αρκετοί, ακόμα και αντιστασιακοί, με αξιόλογα επιχειρήματα, τα οποία όμως δεν είναι του παρόντος να σχολιάσουμε. Ανεξάρτητα από το αν πρέπει ή όχι να αποφυλακιστεί ο Νικόλαος Ντερτιλής, αυτό που, κατά τη γνώμη μου, έχει τη μεγαλύτερη σημασία είναι να θυμόμαστε όλοι ότι αυτός ο γηραιός κύριος που θα περάσει –ίσως– το κατώφλι της εξόδου των φυλακών Κορυδαλλού δεν είναι κάποιος σκληροτράχηλος, πλην ακέραιος στρατιώτης. Στις κρίσιμες ώρες, τότε που μετριέται πράγματι η γενναιότητα και το θάρρος ενός εκάστου, ο Νικόλαος Ντερτιλής, ανεξάρτητα πάντοτε ιδεολογίας, ζυγίστηκε και βρέθηκε «λίγος». Αφού έκανε επίδειξη της σκοπευτικής του δεινότητας, πυροβολώντας εκ του ασφαλούς εναντίον άοπλων ανθρώπων, αντί στη συνέχεια να αναλάβει ευθαρσώς την ευθύνη των πράξεών του, προσπάθησε χωρίς ίχνος «λεβεντιάς» να την αποφύγει, μετερχόμενος όλα τα μέσα, συσσωρεύοντας ψεύδη πάνω στα ψεύδη, ορκιζόμενος ότι δεν το έκανε αυτός, μετά ότι δεν ήταν εκείνη η ημέρα αλλά μια άλλη, διαβάλλοντας όσους είχαν –εκείνοι και όχι αυτός– το σθένος να υψώσουν το ανάστημά τους απέναντί του, εξαπατώντας ακόμη και σήμερα τον κόσμο με τις δηλώσεις του. Αν η πράξη του να εκτελέσει εν ψυχρώ έναν άοπλο άνθρωπο τον κατέταξε διά παντός στους ανάνδρους, η κατοπινή πανικόβλητη προσπάθειά του να αποφύγει τις συνέπειες του στέρησε κάθε ίχνος «γενναιότητας» και «στρατιωτικής τιμής», τις οποίες αρέσκειται τώρα να επικαλείται και να επιδεικνύει. ■

Λοχαγός Πετροπουλάκης: «Όταν έβλεπαν τον Ντερτιλή να περνά, οι αξιωματικοί έλεγαν έρχεται ο δολοφόνος».

Η κατάθεση του οδηγού

Πενταμελές Εφετείο Κακουρηγημάτων Αθηνών, συνεδρίαση 27ης Νοεμβρίου 1975, εξέτασε μάρτυρα Αντώνη Αγρατέλη:

Πρόεδρος: Κύριε Ντερτιλή, τον είχατε οδηγό; Ντερτιλής: Δεν τον ξέρω ούτε

φυσιογνωμικά ούτε ονομαστικά.

Αγρατέλης: Δεν καπνίζατε τσιγάρα Dunhill, κύριε Ντερτιλή;

Ντερτιλής: Μπορεί, αν μου προσέφεραν, δεν θυμάμαι...

Αγρατέλης: Δεν με στέλνατε να γεμίζω το χρυσό αναπτήρα σας;

Ντερτιλής: Πού να ξέρω ποιον στρατιώτη έστελνα για τον αναπτήρα μου;

Πρόεδρος: Πού είναι το σπίτι του Ντερτιλή;

Αγρατέλης: Στην Αγία Παρασκευή, απέναντι από το Αμερικανικό Κολέγιο.

Πρόεδρος: Εκεί είναι το σπίτι σας, κύριε Ντερτιλή;

Ντερτιλής: Μάλιστα...

Γεώργιος Αλφαντάκης (συνήγορος Ντερτιλή): Το σπίτι του το ξέρετε και πώς ήταν;

Αγρατέλης: Νομίζω ότι ήταν τετραώροφο, αν θυμάμαι καλά.

Στο σπίτι του είχα μπει μέσα 2-3 φορές.

Αλφαντάκης: Ασανέρ είχε;

Αγρατέλης: Είχε. Νομίζω ότι όλο τον όροφο τον είχε ο Ντερτιλής.

Αλφαντάκης: Πού γεμίζατε τον αναπτήρα;

Αγρατέλης: Στο κατάστημα που είναι στην οδό Βουκουρεστίου, μέσα σε μια στοά.

Αλφαντάκης: Σε ποιο γραφείο ήταν ο Ντερτιλής; (ενν. στην ΑΣΔΕΝ)

Αγρατέλης: Ήταν α' βοηθός επιτελάρχου και το γραφείο του ήταν στον πρώτο όροφο.

Αλφαντάκης: Τι όπλο ήταν του Ντερτιλή;

Αγρατέλης: Περίστροφο με μύλο.

«Αι λεπτομερείς και άνευ δισταγμού απαντήσεις της οποίας έδωκεν ο μάρτυς ούτος εις τας πολλαπλές ερωτήσεις του συνηγόρου του κατηγορουμένου Ντερτιλή», αναφέρεται στο σκεπτικό της απόφασης, «έπεισαν το δικαστήριο ότι ο μάρτυς ούτος είναι ειλικρινής και τα υπ' αυτού κατατεθέντα είναι αληθή».

Οι έφεδροι ανθυπολοχαγοί Αγγελόπουλος (αριστερά) και Καρπαθάκης (μέση) και ο αντιστράτηγος Μαυροειδής (δεξιά) κατέθεσαν ότι «λίγες ημέρες μετά ακούσαμε ότι ο Ντερτιλής σκότωσε έναν νεαρό μπροστά στο Πολυτεχνείο».

«Πέντε παλιόπαιδα θα μας κάνουν ότι θέλουνε;», έλεγε ο Ντερτιλής και παρότρυνε τους στρατιώτες να πυροβολούν κατά των διαδηλωτών.